

වම්මික සූත්‍රය
(ම.නි. 1, බු.ජ.ත්‍රි. 354-360 පිටු)

බුදුදහමෙහි සඳහන් සෑම අනුශාසනයකින් අපට ලබා දෙන්නේ ප්‍රඥාවයි. එනම් සිත හා කය දෙකින් සමන්විත අපගේ ජීවිතයට සිදුවන යථාර්ථය තේරුම් ගැනීමේ අවබෝධයයි. මෙම අවබෝධය ලද පමණට, සසරදී පුරන ලද ගුණදහම්වලට අනුව, අපගේ චිර්යයේ ස්වභාවය මත දුකින් නිදහස්වීමට අවකාශ උදාවේ. කුඹසක් උපමා කොට ගනිමින් ප්‍රකාශිත වම්මික සූත්‍රයෙන් දැක්වෙන්නේ ද ජීවිතය අවබෝධ කර ගැනීමේ තවත් එක් ක්‍රමයකි. භාග්‍යවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ එක් කලෙක සැවැත් නුවර දෙවරම් වෙහෙරෙහි වැඩ වෙසෙන සමයක ආයුෂ්මත් කුමාරකාශ්‍යප ස්වාමීන් වහන්සේ අන්ධ වනයෙහි වාසය කළහ. දිනක් එක්තරා දෙවියෙක් රාත්‍රී කාලයෙහි කුමාරකාශ්‍යප තෙරණුවන් වෙත පැමිණ එකක් පසෙක හිඳ එක්තරා කථා පුවතක් සඳහන් කළේ ය. එනම්,

ස්වාමීනි, කුඹසක් ඇත. එය රාත්‍රී කාලයෙහි දුම් දමයි. දහවල ගිනි ගනියි. කිසියම් බ්‍රාහ්මණයෙක් සුමේධ නම් තැනැත්තාට මෙසේ පවසයි. “සුමේධ, ආයුධයක් ගෙන මේ කුඹස සාරන්න” යනුවෙනි. මෙලෙස සුමේධ කුඹස සාරන විට ඔහු දොර අඟුලක් දකියි. ස්වාමීනි, දොර අඟුලකැයි ඔහු පවසයි. එවිට එම අඟුල ඉවත් කරන ලෙස බ්‍රාහ්මණයා උපදෙස් දෙයි. සුමේධ එසේ කරයි. ආයුධය ගෙන තවදුරටත් සාරන්න යැයි පවසයි. සුමේධ නැවතත් කුඹස සාරන විට මැඩියකු දකියි. එම මැඩියා ද ඉවත් කරන ලෙස උපදෙස් ලද්දෙන් එසේ සිදු කොට යළිත් කුඹස භාරයි. මෙලෙස භාරන විට දෙමංසන්ධියක් හමුවෙයි. එය ද ඉවත් කරන ලෙස උපදෙස් ලැබිණ. දෙමංසන්ධිය ඉවත් කොට තවදුරටත් කුඹස භාරයි. එවිට දොරඟුලක් හමුවෙයි. එය ද ඉවත් කොට තවදුරටත් සාරන විට කිරිගොටුවක් හමුවෙයි. එය ද ඉවත් කොට තවදුරටත් භාරන විට ඉදිඹුවක් හමුවෙයි. එය ද ඉවත් කොට භාරන විට මස් කපන කැත්තක් හා කොටයක් හමුවෙයි. එය ද ඉවත් කොට තවදුරටත් භාරන විට මස් වැදුල්ලක් හමුවෙයි. එය ද ඉවත් කොට සාරන විට නාගයකු දකියි. එවිට බ්‍රාහ්මණයා එම නයාට හානියක් නොකරන ලෙසත් ඔහුට නමස්කාර කරන ලෙසත් සුමේධට උපදෙස් දෙයි. සුමේධ ඒ අනුව පිළිපදියි.

මේ කථා පුවත්තිය කුමාර කාශ්‍යප මාහිමියන්ට සඳහන් කළ එම දෙවියා මෙහි අර්ථය බුදුරජුන් වෙතින් අසා දැන ගෙන ඒ අනුව දරා ගන්නා ලෙස උපදෙස් දුන්නේ ය. මෙහි අර්ථය විසඳීමට බුදුරජාණන් වහන්සේ හෝ උන්වහන්සේ ශ්‍රාවකයකු හෝ මේ සාසනයෙන් අසා දැන ගන්නකුගෙන් හෝ හැර දෙවි මිනිසුන් සහිත ලෝකයෙහි වෙනත් කිසිදු කෙනෙකුගෙන් මීට නිසි පිළිතුරක් දැන ගත නොහැකි බව ද පවසා එම දෙවියා අතුරුදහන් විය.

ඉන්පසු කුමාර කාශ්‍යප තෙරුන් වහන්සේ එම රාත්‍රිය ගෙවුණු පසු බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙත එළඹ දෙවියා විසින් පවසන ලද මෙම කථාව දක්වා එහි ඇතුළත් එක් එක් කරුණෙහි අරුත විමසා සිටියහ. ඒ අනුව,

ස්වාමීනි,

- ❖ කුඹස (Ant Hill) යනු කුමක් ද?
- ❖ රෑ දුම් දැමීම (fuming by night) යනු කුමක් ද?
- ❖ දවල් ගිනි ගැනීම (Flaming by day) යනු කුමක් ද?
- ❖ බ්‍රාහ්මණයා (Brahmin) යනු කවරෙක් ද?
- ❖ සුමේධ - නුවණැති පුරුෂයා (Wise one) යනු කවරෙක් ද?
- ❖ ආයුධය (Knife) යනු කුමක් ද?
- ❖ සැරීම (Delving) යනු කුමක් ද?
- ❖ දොර අඟුල - පොල්ල (Door bar) යනු කුමක් ද?
- ❖ මැඩියා (Toad) යනු කවරෙක් ද?
- ❖ දෙමංසන්ධිය (Junction of two roads) යනු කුමක් ද?

- ❖ කිරි ගොටුව (Sieve) යනු කුමක් ද?
- ❖ ඉදිඹුවා (Tortoise) යනු කුමක් ද?
- ❖ මස් කපන කැත්ත හා මස් ලොඹුව (කොටය) (Bucher's knife and block) යනු කුමක් ද?
- ❖ මස් වැදලේල (The piece of meat) යනු කුමක් ද?
- ❖ නාග රාජයා (Naga serpent) යනු කවරෙක් ද?

මේ ප්‍රශ්න පැහැදිලි කර දුන්නොත් එමගින් මහත් අර්ථයක් සිදුවන බව බුදුරජාණන් වහන්සේට සඳහන් කළහ. ගමෙහි දී බුදුරජාණන් වහන්සේ මෙම කථාපුවතෙහි එන ඒ ඒ කරුණු පැහැදිලි කළහ.

ඒ අනුව,

- ❖ තුඹස යනු මව්පියන්ගෙන් හටගත් ආහාරපානවලින් වර්ධනය වූ සතර මහා භූතයන්ගෙන් හටගත් ශරීරය (Physical body) යි.
- ❖ රෑ දුම් දැමීම යනු දවල් කළ යුතු වැඩ පිළිබඳව රාත්‍රියෙහි කල්පනා කරමින් සිටීමයි (Fuming by night).
- ❖ දවල් ගිනි ගැනීම යනු රාත්‍රියෙහි සිත දේ පිළිබඳව දහවල සිත, කය, වචන යන තිදොරින් ක්‍රියාත්මක වීමයි (Flaming by day).
- ❖ බ්‍රාහ්මණයා යනු ලෝක යථාර්ථය පැහැදිලි කර දෙන බුදුරජාණන් වහන්සේයි (The Buddha).
- ❖ සුමේධ යනු ධර්ම ශ්‍රවණය කරන ආර්ය ශ්‍රාවකයායි (The Disciple).
- ❖ ආයුධය යනු දුකෙහි හටගැනීමෙහි හා නැතිවීමෙහි ක්‍රමය පැහැදිලි කෙරෙන පටිච්චසමුප්පාදය පිළිබඳ ප්‍රඥාවයි (The Noble Wisdom in the doctrine of Dependent Arising).
- ❖ සැරීම යනු දුකෙන් නිදහස් වීමට උත්සාහයෙන් ක්‍රියා කිරීමයි (The Arousing of Energy).
- ❖ දොර අඟල යනු අවිද්‍යාවයි (Ignorance).
- ❖ මැඩියා යනු බලවත් ක්‍රෝධයයි (Anger).
- ❖ දෙමංසන්ධිය යනු විවිකිච්ඡාවයි (Doubt).
- ❖ කිරි ගොටුව යනු කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාදන, ඊනමිද්ධ, උද්ධච්චකුක්කුච්ච, විචිකිච්ඡා යන පංචනීවරණයි (The Five Hindrances; 1.Sensual desire, 2.Ill will, 3.Sloth and torpor, 4.Restlessness & Remorse and 5.Doubt).
- ❖ ඉදිඹුවා යනු රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පංචකයයි (The Five Aggregates; 1.Material form, 2. Feeling, 3.Perception, 4.Mental formations, 5.Consciousness).
- ❖ මස් කපන කැත්ත හා මස් ලොඹුව (කොටය) යනු පංච කාමයන් ය. එනම් ඇසින් දකින ප්‍රිය මනාප රූප, කනින් අසන ශබ්ද, නාසයෙන් ලැබෙන ගඳ සුවඳ, දිවෙන් ලබන රස, ශරීරයෙන් ලබන පහස යන අරමුණු පහට ඇති කැමැත්තයි (The Five cords of sensual pleasure).
- ❖ මස් වැදලේල යනු නන්දි රාගයයි (Delight and Lust).
- ❖ නාග රාජයා යනු රහතන් වහන්සේයි (The Enlightend One).

යනුවෙන් භාග්‍යවතුන් වහන්සේ එක් එක් කරුණ පැහැදිලි කළහ. තවද නිකෙලෙස් වූ රහතන් වහන්සේට නමස්කාර කොට සිටීමට ඉඩ හැර අන් සියල්ල ඉවත් කරන ලෙස පැවැසූ දෙවියාගේ අවවාදය සැබෑවක් බව ද බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළහ. මෙහි අරුත දැන ගත් කුමාර කාශ්‍යප තෙරණුවෝ බුදුරජාණන්ගේ දේශනාවට බෙහෙවින් සතුටු වූහ.

❖ **තුඹස - ශරීරය :-** බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සියලු අනුශාසනා ඉලක්ක කොට ඇත්තේ ජීවිතයේ සැබෑ යථාර්ථය තේරුම් ගැනීම සඳහායි. ජීවිතයේ ස්වභාවය තේරුම් ගත් පමණට දුකෙහි හට ගැනීම හා නිරුද්ධ කිරීම දැන දැක දුකින් නිදහස් ව සිටීමට අවස්ථාව උදාවේ. වමිමික සුත්‍රයෙන් සම්පූර්ණයෙන් ම විස්තර වන්නේ අපගේ භෞතික ශරීරය හා මානසික ස්වභාවයන් අවිද්‍යාව නිසා සසර ගමන් කරන ආකාරයත් ආර්ය ප්‍රඥාවෙන් යුතු විර්යයෙන් සසර ගමන නිමා කරන ආකාරයත් ය. කිසියම් පුද්ගලයකුගේ භෞතික ශරීරය දුටු පමණින් අපට සත්ත්ව පුද්ගල සඤ්ඤාවක් ඇති වුව ද ජීවිතය යනු හුදෙක් කය පමණක් නොව සිත කය දෙකෙහි ම එකතුවයි. එය නාමරූප වශයෙන් ද, නාමරූප - විඤ්ඤාණ වශයෙන් ද, ස්කන්ධ පංචකයක් වශයෙන් ද, ආයතන දොළහක් වශයෙන් ද, ධාතු 18 වශයෙන් ද ධර්මයෙහි විස්තර වේ. කය හෙවත් රූප යනුවෙන් දැක්වෙන ශරීරයෙහි ස්වභාවය තේරුම් ගැනීමට එය සතර මහා භූතයන්ගෙන් නිර්මාණයක් වූවක් බව ද, එය කබලිංකාර ආහාරයේ නිර්මාණයක් බව ද, දෙතිස් කුණපයක එකතුවක් බව ද, මරණින් මතු නවසිවථිකයට පත් වන බව ද, ආස්වාස - ප්‍රශ්වාසයෙන් ක්‍රියාත්මක බව බව ද, සිත නිසා එය සතර ඉරියව්ව ඇසුරු කරන බව ද තේරුම් ගැනීම බෙහෙවින් ඉවහල් වේ. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සතර සතිපට්ඨානය විස්තර කිරීමේ දී කායානුපස්සනාව විස්තර කළේ ද, නාමරූප විස්තර කිරීමේ දී රූපය විස්තර කළේ ද, ස්කන්ධ පංචකය විස්තර කිරීමේ දී රූපස්කන්ධය විස්තර කළේ ද, සතර ආහාරය තුළ කබලිංකාර ආහාරය විස්තර කළේ ද, සතර පරමාර්ථ ධර්ම තුළ රූප පරමාර්ථය විස්තර කළේ ද මෙම රූපය පිරිසිදු අවබෝධ කරලීම සඳහායි. රූපය දැන ගත් පමණට නාමය හෙවත් චිත්ත වෛතසික අවබෝධ කර ගැනීම පහසු වේ.

❖ **රූමි දුමිම - දවල් කළ යුතු වැඩ පිළිබඳව රාත්‍රියෙහි කල්පනා කිරීම :-** සත්ත්වයාගේ ස්වභාවය වන්නේ දවල් කාලයෙහි සිදු කළ / සිදු කරන කටයුතු රාත්‍රී කාලයෙහි සිතමින් කාලය ගෙවීමයි. තම ශරීරය දුමි දුමිමක් වශයෙන් දහමෙහි මෙම ස්වභාවය දක්වා තිබේ. ගවයකු දවල් කාලයෙහි අනුභව කළ තණකොළ රාත්‍රී කාලයෙහි වමාරමින් නැවත සපන්නා සේ සත්ත්වයා දවල් කාලයෙහි පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ගත් අරමුණු රාත්‍රී කාලයෙහි විතර්කණය කරමින් පසුවෙයි. සිහින දැකීමේ දී සිදුවන්නේ ද මෙහි ම ක්‍රියාවලියකි. පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් අරමුණු නොගන්නා විට මනින්ද්‍රියෙන් ධර්මාලම්භන ස්පර්ශ කරමින් කල් ගෙවයි. එහි දී පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ගත් අරමුණුවලට අනුව හවංග සිත ක්‍රියාත්මක වෙමින් පවතී.

❖ **දවල් ගිනි ගැනීම - රාත්‍රියෙහි සිත දේ පිළිබඳව දහවල සිත, කය, වචන යන තිදොරින් ක්‍රියාත්මක වීම :-** දහවල සිත, කය, වචන යන තුන්දොර මෙහෙයවා දැඩි වෙහෙසකින් ක්‍රියා කිරීම තම සිරුර ගිනි ගැනීමක් වශයෙන් සඳහන් වේ. අධ්‍යාපන, රැකියාව, යුතුකම්, වගකීම් දැරීම වශයෙන් අවදිව සිටින විට ශරීරය ඇසුරු කොට තිදොරින් සිදු කරන කටයුතු ගිනිගැනීමක් වශයෙන් මෙහි දී දැක්වේ. අවිද්‍යාවෙන් යුතුව අප දෛනිකව සිදු කරන ක්‍රියාවලදී ඇස්, කන්, නාසාදී ඉන්ද්‍රිය ගිනිගැනීමක් ලෙස ධර්මයෙහි සඳහන් වේ. සැබෑ ලෙස නිවුණු තැනැත්තකු බවට පත් වන්නේ අවිද්‍යාවෙන් තොරව ඉන්ද්‍රිය පරිහරණය තුළිනි. අප කොපමණ ලෞකික සැප සම්පත් භුක්ති වින්ද ද අවිද්‍යාව තුළින් සිදු කරන ඒ සියල්ල අතෘප්තිය, දුක නමැති ගින්නෙන් නිතර ගිනිගෙන පවතී.

❖ **බ්‍රාහ්මණයා - බුදුරජාණන් වහන්සේ :-** ලෝක යථාර්ථය තම නුවණින් ම ප්‍රත්‍යක්ෂ කොට මහත් අනුකම්පාවෙන් එය ලොවට පැහැදිලි කර දෙන බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකගේ පහළවීම අතිශය දුර්ලභ කරුණකි. ලොව පවත්නා ආගම්, දර්ශන, ඉගැන්වීම් අතර දුකින් නිදහස්වීම සඳහා නිවැරදි ම මාවත දේශනා කරනු ලබන්නේ බුදුරජාණන් වහන්සේ නමක විසිනි. එහි වටිනාකම තේරුම්ගත් නුවණැති ජනයා තම ජීවිතයේ සෙසු කටයුතු සියල්ලට ම වඩා බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිබඳව තම අවධානය යොමු කරති. උන් වහන්සේ ඉමහත් කරුණාවෙන් හා ප්‍රඥාවෙන් ලොවට දේශනා කරන දර්ශනය තේරුම් ගැනීමට දැඩි කැපවීමකින් ක්‍රියා කරති. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ සම්බුද්ධත්වය පිළිබඳ විශ්වාසයෙන් එය තම ජීවිතයට සම්බන්ධ කර ගැනීමට අප්‍රමාදීව කටයුතු කරති.

❖ **සුමේධ - ආර්ය ශ්‍රාවකයා :-** බුදුරජාණන් වහන්සේ නමකගේ ශ්‍රාවකයකු වීමට ලැබෙන්නේ ද සසර කරන ලද මහත් පුණ්‍ය මහිමයක ආනිසංස වශයෙනි. සද්ධර්මයෙන් ප්‍රයෝජන ගැනීමට නම් ශ්‍රාවකයා ද ගුණදහමින් යුතු නුවණැති අයකු වීම අවශ්‍ය කෙරේ. විශේෂයෙන් කපටි නොවූ, මායාකාරී නොවූ, අවංක තැනැත්තකු වීම බෙහෙවින් වැදගත් වේ. එසේ නොවූහොත් දහම ශ්‍රවණය කළ ද ඉන් ලැබෙන නියම ඵලය ලබා ගැනීමට නොහැකි වනු ඇත. විශේෂයෙන් කරණීය මෙන්ත සුත්‍රයෙහි දැක්වෙන ගුණාංග හැකිතාක් දුරට ප්‍රගුණ කිරීම දහම් මගෙහි ඉදිරියට යාමටත් එමගින් තම ආධ්‍යාත්මික සුවය ලබා ගැනීමටත් බෙහෙවින් ඉවහල් වේ. කලාණ මිත්‍රයන් හඳුනා ගැනීමටත් ඔවුන් වෙතින් ධර්මය ලබා ගැනීමටත් ආර්ය ශ්‍රාවකයා දක්ෂ විය යුතු ය. ඒ සඳහා තමා තුළ ආධ්‍යාත්මික ගුණ දහම් හැකිතාක් ප්‍රගුණ කර ගැනීමත් නුවණින් ක්‍රියා කිරීමත් අවශ්‍ය කෙරේ.

❖ **ආයුධය - ප්‍රඥාව :-** නිවන් මග ආරම්භයෙහි පටන් අවසානය දක්වා ම ප්‍රඥාව අවශ්‍ය කෙරේ. එය ක්‍රමයෙන් වර්ධනය කර ගත යුතු ලක්ෂණයකි. මේ සඳහා සද්ධර්මශ්‍රවණයත් ඊට අනුව යෝනිසෝ මනසිකාරයත් උපකාරවත් වේ. බුදුදහමෙහි දැක්වෙන පරිදි ප්‍රඥාව (නුවණ) හෙවත් සම්මා දිට්ඨිය ප්‍රධාන වශයෙන් කොටස් දෙකකට බෙදේ. එනම් කර්මය - කර්මඵල පිළිබඳ ප්‍රඥාව සහ දුකෙහි හටගැනීමෙහි හා නැතිවීමෙහි ක්‍රමය පිළිබඳ ප්‍රඥාව වශයෙනි. ප්‍රථමයෙන් කර්මඵල පිළිබඳ කම්මස්සකතා සම්මාදිට්ඨිය ඇති කර ගත් ශ්‍රාවකයා ඉන්පසු දුකෙහි හටගැනීම හා නිරුද්ධ වීම පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් ධර්ම මාර්ගය ආරම්භයෙහි දී ඇති කර ගත යුතුව ඇත. විශේෂයෙන් පංචුපාදානස්කන්ධයේ හටගැනීම හා නිරුද්ධවීම නොදැනීම තුළින් නිරුද්ධ වූ අතීතය නිත්‍ය වශයෙන් ගැනීමෙන් දුක හටගන්නා ආකාරය පිළිබඳ පැහැදිලි අවබෝධයක් මෙමගින් ලැබේ. නිවන් මගෙහි ආරම්භයෙහි පටන් අවසානය දක්වා ම ගමන් කළ යුත්තේ මේ පිළිබඳ අවබෝධයක් සහිතවයි. ආරම්භයෙහි මේ පිළිබඳ කිසියම් දර්ශනයක් ඇති කරගෙන සමථ - විදර්ශනා ඔස්සේ පිළිවෙත් පිරිමේ දී මේ පිළිබඳ වඩ වඩාත් අවබෝධය ප්‍රකට වේ. එනම් නාමරූප ධර්ම පිරිසිඳ වැටහීම වඩ වඩාත් දියුණු වේ. ඒ සමඟ ම ධර්මයෙහි සාංදෘෂ්ටික බව ප්‍රකට වීමෙන් ධර්මයෙහි ආස්වාදය තමාට දැනීමෙන් වඩ වඩාත් දහම් මගෙහි ඉදිරියට ගමන් කිරීමට විශ්වසනීයත්වයක් හා ශ්‍රීතියක් හටගනී.

❖ **සැරීම - වීර්යය :-** උත්සාහයෙන් තුඹස භාරන්තාක් මෙන් දුකෙන් නිදහස් වීමට වීර්යය අවශ්‍ය කෙරේ. නූපන් අකුසල් නොඉපදීමටත්, උපන් අකුසල් දුරු කිරීමටත්, නූපන් කුසල් ඉපදවීමටත්, උපන් කුසල් තවදුරටත් වර්ධනය කර ගැනීමටත් වශයෙන් සතරාකාරයකින් වීර්යය ප්‍රගුණ කළ යුතු ව ඇත. මෙම වීර්යය සාමාන්‍ය වීර්යයක් නොව දැඩි අප්‍රතිහත ධෛර්යයක් විය යුතු ය. ධර්මයෙහි ගුණ දැන එය ජීවිතයට සම්බන්ධ කර ගත් පමණට එහි ආස්වාදය දැනීමෙන් ශ්‍රද්ධාව දියුණු වී ධර්ම මාර්ගයෙහි ඉදිරියට යාමට වඩ වඩාත් වීර්යය දියුණු වේ.

❖ **දොර අඟුල - අවිද්‍යාව :-** සසර නමැති සිර මැදිරියෙන් නිදහස් වීමට නොදී රඳවා තබන දොරඟුල නම් අවිද්‍යාවයි. එනම් දුකෙහි හටගැනීම හා නිරුද්ධවීම පිළිබඳ නොදැනුවත් බවයි. ඇස්, කන්, නාසාදී ඉන්ද්‍රිය ඔස්සේ රූප, ශබ්ද, ගන්ධාදී අරමුණු විෂයයෙහි කිසියම් අද්දකීමක් ලැබුණු පසු එය එසැණින් නිරුද්ධ වේ. එහෙත් අප තුළ පවත්නා නොදැනීම හේතුවෙන් මෙම නිරුද්ධ වූ අතීත අත්දැකීම් ඇති දෙයක් සේ නිත්‍ය, සැප, ආත්ම වශයෙන් ග්‍රහණය කර ගනී. අවිද්‍යාවෙහි මූලික ස්වභාවය මෙයයි. මෙය දොරඟුලකට උපමා කොට ඇත. නිවන් මග ආරම්භයෙහි දී ම අවිද්‍යාව නමැති මෙම දොරඟුල ඉවත් කළ යුතු ව ඇත.

❖ **මැඩියා - බලවත් ක්‍රෝධය :-** සංසාර විමුක්තිය කරා යන ගමන් මගෙහි ඉමහත් චිත්තපීඩා ගෙන දෙන ප්‍රධාන කරුණක් වන්නේ සිතෙහි හටගන්නා බලවත් ද්වේශයයි, නැතහොත් ක්‍රෝධයයි. මේ නිසා නිවන් මගෙහි ආරම්භයෙහි පටන් ම මෙම ක්‍රියා ප්‍රගුණ කළ යුතු බව බුදුදහමින් අවධාරණය කෙරේ. සම්මා දිට්ඨියෙන් පසු දැක්වෙන සම්මා සංකප්ප යටතේ අව්‍යාපාද සංකප්ප යනුවෙන් දැක්වෙන්නේ ද, මෙන්ත සුත්‍රයෙහි මෙම ක්‍රියා වැඩිම ප්‍රධාන කරුණක් ලෙස දැක්වෙන්නේ ද මෙහි පවත්නා වැදගත්කම නිසාවෙනි.

❖ **දෙමංසන්ධිය - විවිකිච්ඡාව :-** සත්ත්වයා නිරතුරුව තමා පිළිබඳවත් ලෝකය පිළිබඳවත් ප්‍රශ්න නගමින් සිටී. තමා මීට කලින් සිටියා ද මරණින් මතු සිටිනවා ද ආදී වශයෙන් විවිධ සැක සංකා අප තුළ පවතී. මෙලෙස පවතින්නේ ධර්මය පිළිබඳ මනා වැටහීමක් නොමැති හේතුවෙනි. විවිකිච්ඡාව දුරු කිරීමට නම් ධර්ම ශ්‍රවණය හා යෝනිසෝ මනසිකාරය තුළින් සම්මා දිට්ඨිය උපදවා ගෙන ලෝක යථාර්ථය අවබෝධ කර ගැනීමේ නිරන්තර උත්සාහය නියැලීම අවශ්‍ය කෙරේ. ඒ අතර නුවණැති ශ්‍රාවකයන් සමග ධර්ම සාකච්ඡාවෙහි යෙදීම ද ප්‍රයෝජනවත් වේ.

❖ **කිරි ගොටුව -පංචනීවරණ :-** සිතෙහි පැහැපත් බව නැති කරන නිවන වසාලන කාමච්ඡන්ද, ව්‍යාපාද, ථීනමිද්ධ, උද්ධච්චකුක්කුච්ච, විවිකිච්ඡා යන කෙලෙස් පංචනීවරණයි. මෙම නීවරණ සිතට පැමිණි ප්‍රමාණයට අප සිතෙහි පවත්නා පිටිතුරු බව ලස්සන අහිමි වී හිතට පීඩා ගෙන දේ. ඉන් මිදීමට නම් හැකිතාක් දුරට මෙම ත්‍රී භාවනාව, ආනාපානසති භාවනාව ආදී කමටහනක් ඔස්සේ සිත එක්තැන් කිරීමට උත්සාහවත් විය යුතු ය. අතීත අනාගත අන්තවලට සිත දිවීම නවත්වා වර්තමානයෙහි සිහිය දියුණු කිරීම අවශ්‍ය කෙරේ.

❖ **ඉදිශ්‍රවා - ස්කන්ධ පංචකය :-** යනු රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන ස්කන්ධ පංචකයයි. අප ජීවිතයේ යම්තාක් අත්දැකීම් සමුදායක් ලැබුවා ද ලබන්නේ ද ඒ සියල්ල ලැබෙන්නේ ඇස්, කන්, නාසාදී ඉන්ද්‍රියවලට රූප, ශබ්ද, ගන්ධාදී අරමුණු පැමිණීම වශයෙනි. එමෙන් ම කිසියම් අත්දැකීමක් ලැබීමේ දී සිදුවන්නේ රූප, වේදනා, සඤ්ඤා, සංඛාර, විඤ්ඤාණ යන පංච උපාදානස්කන්ධයේ හටගැනීමයි. අප රූපයක් දකිනවා, ශබ්දයක් අහනවා ආදී වශයෙන් යම් අත්දැකීමක් ලබනවා නම් ඒ පිටුපස පවතින යථාර්ථය නම් මෙකී ස්කන්ධ පංචකයේ හටගැනීමයි. ඉන් තොර වෙනත් දෙයක් නොමැත. යමක් හටගන්නවා නම් එයත් යමක් නිරුද්ධ වෙනවා නම් එයත් පංච උපාදානස්කන්ධය මිස අන් කිසිවක් නොවේ.

භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ගද්දුලබ්ද්ධ සූත්‍රයේ දී දේශනා කළේ කණුවක බැඳ සිටින සුනඛයකු එම කණුව වටා ම ගමන් කරන්නාක් මෙන් අප ජීවිතය තුළ ලබන සියලු අත්දැකීම්වල ස්වභාවය පංච උපාදානස්කන්ධයයි. එය ක්ෂණිකව හටගෙන ඉතිරි නැතිව ක්ෂණිකව නිරුද්ධ වීම ස්වභාව කොට ඇත. මෙය නොදැනීම නිසා නිරුද්ධ වූ අත්දැකීම් ඇති දෙයක් සේ මනසින් ගැනීම නිසා දුක හට ගනී. එම නිසා දුක තේරුම් ගැනීම යනු පංච උපාදානස්කන්ධය තේරුම් ගැනීමයි. දුකින් නිදහස් වීම යනු අවිද්‍යාවෙන් හටගන්නා පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් නිදහස් වීමයි.

තව ද බුදුරජාණන් වහන්සේ භාර සූත්‍රයේ දී අප ඔසවා ගෙන සිටින මහත් වූ බර (භාර) වශයෙන් දේශනා කළේ මෙම පංච උපාදානස්කන්ධයයි. පුද්ගලයා යනු බර ඔසවාගෙන යන්නා (භාරභාර) යි. පංච උපාදානස්කන්ධය අවිද්‍යාවෙන් ඔසවා ගෙන සිටින්නා භාරභාර නම් වේ. පුනර්භවයට හේතු වන මෙම පංච උපාදානස්කන්ධය කාම තණ්හා, භව තණ්හා, විභව තණ්හා වශයෙන් තෘෂ්ණාවෙන් ගැනීමක් වේ ද එය භාරාදාන (බර ගැනීම) නම් වේ. බර බිමින් තැබීම හෙවත් භාරනික්බේප යනු එම පංච උපාදානස්කන්ධය බිමින් තැබීමයි. එනම් ක්ෂණිකව හටගන්නා පංච උපාදානස්කන්ධය මැනැවින් පිරිසිදු දැන එය මම මාගේ වශයෙන් නොගැනීමයි.

බුදුරජුන් දෙසූ ධර්ම මාර්ගයෙහි අප කෙතෙක් දුර ගමන් කරනවා ද නැතහොත් දුකින් නිදහස්වීම සඳහා වූ සැනසුම් මගෙහි යාමට කෙතෙක් දක්ෂ ද යන්න තීරණය කෙරෙන ප්‍රධාන සාධකය වන්නේ අප කෙතෙක් දුරට පංච උපාදානස්කන්ධය තේරුම් ගැනීමට දක්ෂ ද යන කරුණයි. අප අත්විඳින අනන්ත විධ දුක් දොම්නස්හි මූලය වන්නේ පංචඋපාදානස්කන්ධයේ නොදැනීමයි. භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අනන්ත සසරෙහි අපමණ කැපවීමකින් සොයාගනු ලැබූ විස්මිත අවබෝධය මේ තුළ අන්තර්ගතව ඇත. උන් වහන්සේගේ මුල් දේශනාවේ දී ම 'සංඛිත්තේන පංචඋපාදානස්කන්ධා දුක්ඛා' යනුවෙන් ජාත්‍යාදී අනන්ත දුක්වල ප්‍රධාන හේතුව වශයෙන් දුක්වූයේ ද මෙම පංචඋපාදානස්කන්ධයයි. අභිඤ්ඤා සූත්‍රයෙහි සඳහන් පරිදි නුවණැති පුරුෂයකු විසින් දුකින් නිදහස් වීම සඳහා තම ජීවිතය තුළ අවබෝධ කර ගත යුතු ප්‍රධානතම කරුණ වශයෙන් දුක්වෙන්නේ ද පංචඋපාදානස්කන්ධයයි. මෙලෙස දුක තේරුම් ගත් පමණට දුකට හේතුව ද දුකින් නිදහස් වීම ද තේරුම් ගත්තේ වේ. එපමණට දුකින් නිදහස් වීමේ මාවතෙහි ගමන් කළේ ද වේ.

❖ **මස් කපන කැත්ත හා මස් ලොඹුව (කොටය) - පංච කාමයන් :-** එනම් ඇසින් දකින ප්‍රිය මනාප රූප, කනින් අසන ශබ්ද, නාසයෙන් ලැබෙන ගඳ - සුවඳ, දිවෙන් ලබන රස, ශරීරයෙන් ලබන පහස යන අරමුණු පහට ඇති කැමැත්තයි. මෙකී පංච කාමයන් පිළිබඳ අනවබෝධය නිසා අප නිරතුරුව මහත් වූ චිත්තපීඩාවකට පත්වේ. ඇස, කන ආදී පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ගන්නා රූප, ශබ්දාදී අරමුණුවල ස්වභාවය නම් ඡායාමාත්‍ර වූ දැනීමක් ලබා දී ක්ෂණිකව හටගෙන ඉතිරි නැතිව නිරුද්ධ වීමයි. ඒ පිළිබඳ නියම වැටහීම ලැබෙන්නේ මනින්ද්‍රිය ඔස්සේ ධර්මාලම්භනයක් වශයෙන් මනෝවිඤ්ඤාණ කුළිනි. ඒ වන විට පංච ඉන්ද්‍රියයන්ගෙන් ගත් අරමුණු නිරුද්ධ වී අවසන් ය. ඒ නිසා අප යම් තාක් දුක් සැප වින්දා නම් එය සිදු වූයේ අපගේ අවිද්‍යාවේ ප්‍රමාණයට මනෝවිඤ්ඤාණයෙනි. ප්‍රඥාවෙන් හා වීර්යයෙන් යුතු ආර්ය ශ්‍රාවකයා මෙය පසක් කොට පංච ඉන්ද්‍රියවලින් ගන්නා රූප, ශබ්දාදී අරමුණු කෙරෙහි පවත්නා ආශාව දුරු කරයි. එපමණට එමගින් ඇති වන චිත්ත පීඩාවලින් නිදහස්වීමට ද අවකාශ සැලසේ. ඒ අනුව පංච කාමයන්ට නොරැඳී සැබෑ වූ මනෝවිඤ්ඤාණයෙන් සැප විදින ක්‍රමය හඳුනා ගෙන ක්‍රමයෙන් දුකින් නිදහස් වීමේ මාවතෙහි ගමන් කරයි.

පංච කාමයන්හි යථා ස්වභාවය නොදැන එමගින් මූලාවට පත්ව රාග - ද්වේශ ඇති වන අයුරින් ක්‍රියා කිරීම උදේට, දහවලට හා සවසට හුල් පහර 100 බැගින් දිනකට හුල් පහර 300කින් පීඩාවට පත්වන සොරකුට උපමා කොට තිබේ. අවිද්‍යාවෙන් යුතුව පංච කාමයන්ගෙන් සතුටට පත්ව සිටින තාක් කල් හුල් පහරවලින් පීඩාවට පත්වන සොරකු මෙනි. කෙතරම් උසස් අධ්‍යාපනයක්, වෘත්තියක් ලබා කෙතරම් භෞතික සම්පත් භුක්ති විඳිමින් සිටිය ද යථාර්ථය මෙයයි. එනිසා දුකින් නිදහස්වීමට යමකු සැබෑ ලෙස ම කැමැති නම් මෙම යථාර්ථය අවබෝධ කොට දුකින් නිදහස් වීමට අප්‍රමාදීව ක්‍රියා කළ යුතු ව ඇත.

❖ **මස් වැදෑල්ල - නන්දි රාගය :-** අප සසරට ගමන් කරන ආසන්නතම හේතුව නම් නන්දි රාගය හෙවත් ලෝභයයි. ලෝභය හටගන්නේ අවිද්‍යාව හේතුවෙනි. අවිද්‍යාව දුරු වූ පමණට ලොවට ඇති ඇල්ම ක්‍රමයෙන් නිරුද්ධ වේ. මස්වැදෑල්ල ඉවත් කිරීම යනු නන්දිරාගය හෙවත් ආශාවෙන් සම්පූර්ණයෙන් ම ඉවත් වීමයි. මෙය සිදු වන්නේ අවබෝධය මතයි. දානයෙන් සීලයෙන් යම් පමණකට මෙය සිදුවන අතර නන්දි රාගයෙන් සම්පූර්ණයෙන් දුරුවන්නේ ආර්ය ප්‍රඥාව සංඛ්‍යාත හේතුඵල දහමේ අවබෝධය මතයි.

❖ **නාග රාජයා - රහතන් වහන්සේ :-** නුවණැති ශ්‍රාවකයා කුඹස නමැති ශරීරය තුළ ක්‍රියාත්මක වන සිතෙහි ස්වභාවය අවබෝධ කර ගනිමින් ප්‍රඥාව නමැති ආයුධයෙන් කෙලෙස් සිඳිමින් දැඩි වීර්යයෙන් යුතුව ධර්මමාර්ගයෙහි ගමන් කිරීමේ ප්‍රතිඵල වශයෙන් දුකින් නිදහස්වීමෙන් අර්හත්වය සාක්ෂාත් කර ගැනීමට අවකාශ සලසා ගනී. රහත්භාවය යනු ආධ්‍යාත්මික ගමන් මගෙහි අවසාන ප්‍රතිඵලයයි. පංචපාදානස්කන්ධය පිරිසිදු දැන, සමට - විදර්ශනා වඩා, විද්‍යා විමුක්තිය තුළින් ඉහළ ම ආධ්‍යාත්මික සුවයට පත්වීම මෙමගින් සිදු වේ. රහතන් වහන්සේ යනු සත්ත්වයෙක්, පුද්ගලයෙක් නොව ධර්මතාවකි. එනම් පංච උපාදානස්කන්ධයෙන් දුරුව අතීත - අනාගත අත්තවලින් මිදී, ජරා, මරණ, ව්‍යාධි යනාදී දුක්වලින් නිදහස් ව සම්පූර්ණයෙන් ම මානසික ස්වභාවය අවබෝධ කොට ඒ අනුව කිසිදු අරමුණක් කෙරෙහි නොඇලී නොගැටී සිටීමයි. නැවත භවයකට නොයන ධර්මතාවයි. අතීතයෙන් ලැබුණු ස්කන්ධ පංචකය පරිහරණය කරමින් මතු ස්කන්ධ පංචකයක් ඇති නොවන පරිදි ජීවත් වීමයි. ඒ අනුව රහත් භාවයට පත් වන තුරු ප්‍රඥාව හා වීර්යය දියුණු කරමින් තමාට හමුවන කෙලෙස් සිඳිමින් ඉදිරියට ගමන් කළ යුතුව ඇත.

මෙම සූත්‍රයෙන් සම්පූර්ණයෙන් විස්තර වන්නේ ප්‍රඥාවෙන් යුතුව අවිද්‍යාව දුරු කරමින් කෙලෙසුන්ගෙන් නිදහස් ව උසස් ම ආධ්‍යාත්මික සුවයට පත්වීමේ මාවතයි. ඊට අනුව වීර්යයෙන් ක්‍රියා කළ හොත් අපට ද මෙම ජීවිතය තුළ අපගේ උත්සාහයේ හා සසර පුණ්‍ය මගිමයේ ප්‍රමාණයට දුකින් නිදහස්වීමට අවකාශ උදා වේ. ඒ සඳහා කලාණ මිත්‍ර ආශ්‍රය, සද්ධර්මශ්‍රවණය, යෝනිසෝ මනසිකාරය, ධර්මානුධර්ම ප්‍රතිපදාව යන ප්‍රඥාව සම්පූර්ණ කර ගැනීමට ඉවහල් වන කරුණු හැකිතාක් දුරට ජීවිතයේ උපදවා ගැනීමට උත්සාහවත් විය යුතු ය.

2015 (බු.ව. 2559) වස් සමයෙහි
 ලොස් ඇන්ජලිස් බෞද්ධ විහාරස්ථානයෙහි පැවැත්වෙන ධර්ම දේශනා මාලාව -7/26/2015